

La nivelul unor societăți tradiționale sacralitatea puterii monarhului era puternică, persoana regală fiind considerată cheia de boltă a sistemului politic tradițional. Monarhul este cel care asigură coeziunea statului, este reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ oferind supușilor civilizația și formându-și autoritatea pe preceptele moralei creștine și pe utilitatea virtuților fiecărei comunități etnice și sociale de unde se preliminează o încredere în deciziile monarhului și căutarea unei „*venerații idolatre a persoanei sale*”.¹

Deși conceptul de modernitate este sinonim cu secularizarea, la nivelul „*mitului bunului împărat*” avem de a face cu o metamorfoză a sacrului, oamenii care participă la sacrul modern, la miturile sale, nu au cunoștință că e vorba de o nouă formă de religiozitate, ei orientându-se o parte din aspirațiile și din pasiunile religioase spre politica. Avem de a face cu o transfigurare a mitologiilor, oameni politici fie ei democrați sau dictatori sunt investiți cu atribute eroico - divine (de exemplu: „geniu carpatin”, „führer” etc.). Deci secularizarea nu aduce o eclipsare totală a sacrului, deplasări și modificări, fenomenul fiind detectabil mai ales în domeniul politic printr-o transformare din sfera religiosului în sfera politicului și în discursul ideologic apar concepte ritualizante, forme de sociabilitate de tip comunal. O dublă alteritate: o alteritate a religiosului, salvarea nu mai este individuală ci colectivă (rasă, clasă) și o alteritate a politicului pentru că vizează protecția ființelor nu acum ci într-un viitor nesigur și confuz. Cele două (politicul și religiozitatea) oferind un sentiment securizant și răspund unor așteptări de confort și securitate.²

Vizitele făcute în mijlocul supușilor contribuie la întărirea legăturii dintre monarh și cetățeni contribuind la promovarea majestății persoanei împăratului, care prin actele făcute cu ocazia vizitelor, duc la întărirea patriotismului dinastic, fiind un element care contribuie la fortificarea mitului «*bunului monarh*”.

Aceste *intrări regale* sunt reprezentări circumscrise puterii în principal și în

1 Simona Nicoară, Toader Nicoară, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*. Presa Universitară Clujeană/Mesagerul, 1996, pp.171-172.

2 Toader Nicoară, *Transilvania la începuturile epocii moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective*, Presa Universitară Clujeană , 1997pp. 345-346.

subiacent sărbătorii, spectacolului. Ele stărnesc emoții, sentimente, ce stărnesc ulterior un adevărat univers mitologic. Ele sunt o ieșire din cotidian, într-o lume simbolică, fiind o resuscitare în diversitatea vieții cotidiene.³

După cum știm, Transilvania făcea parte începând cu secolul al XVIII-lea din Imperiul Habsburgic. Curtea de la Viena conducea acest conglomerat multinațional prin intermediul unei administrații extrem de eficiente, a cărui rol este definitoriu în existența statului până în 1918.

În realizarea coeziunii statale, cercurile aulice vor utiliza o multitudine de acțiuni menite a realiza cetățeni fideli. În acest demers se va marșa spre mitizarea persoanei imperiale ca element definitoriu al existenței și perpetuării monarhiei dunărene și astfel se va crea la nivelul conștiinței colective a “ *Mitul bunului împărat* ”.

Rolul lor este acela de a întări legătura dintre monarh și supuși, prezența monarhului și gesturile sale rămân profund angrenate în mentalitatea colectivă a locuitorilor unei urbe, contribuind la perpetuarea mitului peste mai multe generații.

În acest sens au fost întreprinse de diverși suverani austrieci mai multe vizite imperiale. Cele mai cunoscute fiind întreprinse de către Iosif al II-lea, care influențat de ideile despotismului luminat, în calitatea sa de *părinte al patriei* trebuia să cunoască îndeaproape nevoile supușilor.

Iosif al II-lea va face trei vizite în Ardeal Prima a fost realizată în 1773 la vârsta de 32 de ani, urmate de cele din 1783 și 1786, când nu va trece prin Sighișoara. În vara lui 1773 va ajunge la Arad, de unde după vizitarea Banatului intră în Transilvania în zona Hațeg vizitând Hunedoara, Orăștie, Alba Iulia, Sibiu, Rupea, Sighișoara, Mediaș, zona regimentului I de graniță românesc de la Orlat, Brașovul, Secuimea, regimentul II de graniță românesc de la Năsăud, Gherla, Cluj, după care se întoarce la Sibiu, Tg. Mureș, Reghin, din nou Năsăud, Borșa în Maramureș, Sighetul Marmăției și va părăsi Transilvania, continuându-și călătoria în Galiția.⁴

La Sighișoara, Iosif al II-lea ajunge în dimineața zilei de 1 iunie venind de la Rupea, unde a înnoptat. Face o scurtă oprire la Albești, după care pentru câteva ore va vizita și urbea de pe Târnava Mare. Legat de această vizită în jurnalul împăratului se menționează: “ 1 iunie din Rupea spre stația următoare Bunești... 2 ore; deto Saschiz

3 Doru Radosav, *Arătarea împăratului. Intrările imperiale în Transilvania și Banat (sec. XVIII-XIX). Discurs și reprezentare*. Presa Universitară Clujeană, ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pp. 6-9.

4 Toader Nicoară, *op. cit.* pp. 380-382.

2 (ore) un mic târg săsesc cu o cetate. Următoarea stație Schössburg* 2 ¼ (ore n.n.) un oraș liber săsesc cu o mare cetate închisă, bună. Notandum: la Scaunul Sighișoara este jude regal Michael von Hannenheim, primar Georg Schell.

Merserăm dimineața imediat după ora 4 (...) în tabăra de la Rupea, unde (am urmărit n.n.) programul regimentului Anspach. Vedem aceeași paradă (...). După aceea mergem din Rupea spre Schössberg printr-un teritoriu deluros ce crește, mai mult sore muntos și cu păduri (...). Supușii comitelui superior Haller* se plâng înspăimântați de metodele domnului lor, așadar susțin că întreaga săptămână trebuie să robotească și ca toate persoanele, care sunt în casa. Au emigrat foarte multi din această cauză, după cum mă asigură și vicecomitele Szandor din (comitatul n.n.) Alba Inferioară, că numai din cele 13 sate* au emigrat 150 de famili. Îi cer să cerceteze această plângere, și să imi dea un raport. Aici am gasit multi sași, care cu amărăciune se plâneau din nou de abuzurile persoanelor din magistrature, în special la magistratul Sibiului.

Sighișoara este așezată pe deal, marginită de o foarte frumoasă vale a râului Târnava Mare. În Sighișoara este campat regimentul Moltk, cu al doilea batalion. Era așa de cald, am văzut aceeași paradă, după care m-am așezat la aceeași masă de intendență (...). Regimentul are un frumos suflu de oameni, dar foarte puțini. După aceea au făcut instrucție. Îi comandă generalul Dresler. Se poate vedea, de aici, o foarte bună îmbunătățire, că organismul batalionului are o bună direcție, și este bun de marșat spre front. (...). Colonelul Schmiedfeld este un total și excepțional dibace ofițer, el spunea, că oamenii stau în condiții bune la țărani valahi, dar nu mai bine ca la domnii maghiari sau funcționarii sași. Nu există dezertări de atunci (...). Sighișoara este o localitate foarte mare, cum nu a uitat să-mi menționeze judele regal Hahnnenheim. De aici merserăm spre Ebesfalva sau Elisabetstadt.* Drumul de la Sighișoara foarte dens locuit, după aceea se vine în valea în valea Târnavei Mari, care este locuită mai ales de sași, cu toate că scaunul Sighișoarei se amestecă mult cu comitatele, se plâng valahi de sași pentru amestecuri făcute de aceștia pe

---

* Sighișoara.

* este vorba de românii din Albești.

* este vorba de 13 sate săsești aflate între cele două Târnave, singurele care au fost formate din țărani sași iobagi.

* azi orașul Dumbrăveni (jud. Sibiu).

câmpuri.”⁵

În urma călătoriei în Transilvania va prezenta o serie de rapoarte cu privire la starea provinciei și cu această ocazie este menționată o manufactură de bumbac la Sighișoara, care trebuie promovat, altfel va dispărea: „ *De fabrici nu am auzit nimic. Așa numita Cottonfabrique din Sighișoara chiar nimic, și decurge de aici, cert că a lucrat aproape de bază, au făcut 4000 st de pânză prost apretată. Fabricantul a fost trimis de ici colo, că nu s-a îngrijit să instruiască un grup să lucreze un grup de oameni până la actuala oră, așa, fără capăt se vede râvna sa și niciodată nu va izbuti să înceapă, va muri moare de foame sigur.*”⁶

Tot după călătorie aflăm de caracterizările făcute funcționarilor locali de către suveranul de la Viena a avut ocazia să vorbească. Legat de Sighișoara arată că primarul Georg Schell: „ *este un om gras, care cred, că înțelege pe deplin sistemul juridic...*” , judele regal Michael von Hannenheim: „ *imi pare mie cam bătrân, dar nu se vede un om fără experiență.*”⁷

Cel mai fidel izvor cu privire la vizita lui Josif al II-lea în Transilvania îl avem în memoriile notarului orașului Mediaș, Michael Conrad von Heidendorf, care l-a însoțit pe împărat în vizita sa din 1773. Referitor la Sighișoara relatează”... *marți la 1 iunie, către ora 7 seara ajunge (împăratul n.n.). Erau adunați mai mult de 1000 de oameni curioși, de toate vârstele și stările; două batalioane formau o line de gardă de-a curmezișul străzii țării pe de o parte până aproape de Târnăvă*, cu fața în spatele Sighișoarei, și de ambele părți, adică jos la Târnăvă și sus lângă strada țării era nenumărat popor, în două linii graduale stând până la pădure*, jos în apropierea ierbii malului inundabil, deasupra căruia era un mic pod. În mijlocul dintre cele două rânduri de privitori mergea monarhul radiând în trăsura sa ...” Este întâmpinat: „ ... de popor pe ambele părți salutând grațios, dând o imagine așa de majestoasă, ca la venirea mării judecăți de apoi, - unde dintre toți comandantul, maiorul baron Wenkheim calare cu spada primea salutul și îndată corpul militar la ordin a făcut*

5 Ileana Bozac, Teodor Pavel, *Călătoria împăratului Iosif al II-lea în Transilvania la 1773. Die Reise Keiser Josephs II. Durch Siebenbürgen im Jahre 1773.* volum/Band I, Institutul Cultural Român/ Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2006, pp. 610-611.

6 *Ibidem*, p. 740.

7 *Ibidem*, p. 768.

• probabil că era pe actuala stradă a Consiliului Europei, în zona intersecției semaforizate, la acea vreme intrarea în oraș.

• Este vorba de pădurea Brădet de azi.

exerciții de manevră, care au durat două ore până în noapte, în timp ce majestatea sa era atent la foc, fum și abur și la marșul rapid al grenadierilor. După terminarea exercițiului, asupra căruia majestatea sa s-a arătat mulțumit, a mers, după cum am spus mai sus, către Epesdorf * și a înnoptat în casa cetățeanului Marton Gaspar.”⁸

Un alt împărat care ajunge în Transilvania este Francisc I în 1817. Nu va vizita Sighișoara.⁹ Inițial călătoria stabilită pentru o lună dorea să cuprindă vizitarea orașelor: Bistrița, Cluj, Sibiu, Brașov, zonele secuiești, Caransebeș și Banat. Ulterior itinerarul cunoaște mai multe opriri la Bistrița, Năsăud, Cluj, Turda, Aiud, Alba Iulia, Zlatna, Abrud, Sibiu, Făgăraș, Brașov, urmate de zona secuiască de unde se va întoarce la Sibiu, vizitând apoi orașele Deva, Hunedoara, Orăștie, Făget de unde va ajunge la Caransebeș și Lugoj.¹⁰

Ultima călătorie a unui împărat în Transilvania este cea a lui Franz Josef în anul 1852. Prezenta sa la Sighișoara este inclusă în intinerar. Vizita va începe în vara lui 1852 sosind de la Viena la Pesta cu vaporul. Din Ungaria va ajunge în Banat și Patrium și în 20 iulie va ajunge în Transilvania. În 19 iulie este la Cluj. O mare parte a vizitei va fi rezervată Munților Apuseni, trecând prin localități ca Abrud, Câmpeni, Vidra, Brad. De aici va trece muntele în comitatul Hunedoara și în 21 iulie îl găsim la Alba Iulia și în 23 iulie îl vedem la Sibiu, unde va sta două zile. În 28 iulie este la Brașov și de aici în Secuime.¹¹

La Sighișoara, Franz Josef va ajunge în seara zilei de 31 iulie. El va fi însoțit de arhiducele Albrecht, guvernatorul militar și civil al Transilvaniei, prințul von Schwarzenberg, contele Grünne, și de o numeroasă suită. Legat de acest eveniment oficiosul *Siebenbürger Bote* arăta admosfera sărbătorească a întâlnirii sighișorenilor cu suveranul lor: „ Mii de oameni umplură ulițele și piețele bogat împodobite cu porți triumfale, steaguri și coroane de flori, cu bubuiala tunurilor acoperind strigătul

• Dumbrăveni.

8 Rudolf Theil, „Michael Conrad von Heidendorf. Eine selbstbiographie (Fortsetzung)” în *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, Sechszehnter Band, II Heft, Herausgegeben von Vereins-Ausschluss, Hermannstadt, In comission bei Franz Michaelis, 1881, pp. 446-447.

9 Deși, în lucrarea lui Friedrich Karl Johann Mild *Schäßburger Chronik*, Schiller Verlag, Hermannstadt/ Bonn, 2010, p. 66 se menționează vizita imperială la Sighișoara, nici o referire bibliografică legată de acest eveniment nu o confirmă.

10 Tabarski Otto, „Müvelödestarténeti odatok Ferenc Kiraly 1817 - i erdely utazasahaz” (Date culturale la călătoria regelui Francisc în Ardeal în 1817) în *Emlékkongv Domanovszki Sandor Születése hatvnadik fardulaójanak ünnepe 1937 mai 27, (Volum omagial pentru Alexandru Domanovszki cu ocazia împlinirii vârstei de 60 ani, 27 mai 1937) Budapest Kir. Nag Egyetoni Nyamnda*, 1937, p.563.

11 legat de traseul vizitei vezi: *Siebenbürger Bote*, nr. 94, Hermannstadt, den 14. . Juni 1852, p.99; Loránd Mádly “ Vizita împaratului Francisc Iosif I în Transilvania în anul 1852”, în *Arhiva Someșană*, nr. II, Cluj-Napoca, 2003, pp. 363-377.

jubilare și sunetul festiv al clopotelor prezența Majestății sale apostolice în corpore; autoritățile militare și civile adunate l-au întâmpinat grațios pe Majestatea sa. La orele 7 era o mare masă mare de oameni, numeroase persoane distinse. Seara (...) întregul oras lumina strălucit. Din toate turnurile orașului vălătau mii de focuri și pe înălțimile din apropiere ardeau nenumărate focuri de tabără. Azi la orele 8 dimineața, la trei ani de la bătălia de la Sighișoara* a curajosului general imperial rus Scariatin*, se va pune piatra de temelie a unui monument dedicat acestuia. La un sfert de oră de Sighișoara, în dreapta drumului ce merge spre Odorhei, la o înălțime, la liziera pădurii este locul, unde a închis ochii eroul; aici în acest loc tragic va fi ridicat în scurt timp un frumos monument, la care azi Majestatea sa apostolică a pus temelie. (...) Alteța sa, domnul guvernator îi transmite Majestății sale documente, care Înălțimea sa le va pune într-o boceluță de cupru (...) în acest timp clerul făcea slujba.” Boceluța este introdusă în pământ cu ajutorul unei mistri și a unui ciocan aurit și: „ În momentul în care Majestatea sa bătea cu ciocanul, răsună muzica tobelor și trompetelor, fanfara militară cântă imnul, infanteria adunată a dat drumul la șarjă, tunurile bubuiau și toate clopotele răsunau în oraș. Atunci domnul inspector de geniu preluă ciocanul de la Majestatea sa împreună cu mistria i-a dat-o primarului* cu sarcina de a proteja și de a se preocupa de conservarea acestui monument. Apoi Majestatea sa apostolica participă la punerea pietrei de temelie din partea Înălțimii sale arhiducele, a alteței sale guvernatorului, prințul von Schwarzenberg, a domnului primar a oficialităților militare și civile. Întreaga festivitate a fost închisă de scurta defilare a trupelor. Apoi Majestatea sa vizită locul bătăliei.(...) Plecarea Majestății sale apostolice spre Tg. Mureș a avut loc la orele 9 ½ dimineața.”¹²

Aceasta este descrierea oficială a vizitei imperiale la Sighișoara punându-se accent în deosebi pe punerea pietrei de temelie a monumentului dedicat generalului Scariatin, care în memoria colectivă se va păstra sub numele *la leu*.

Aceeași memorie colectivă va mai menționa un episod trecut cu vederea de gazeta oficială. Se pare că în seara zilei de 31 iulie oficialitățile orașului au dat o

* este vorba de fapt de bătălia de la Albești din 31 iulie 1849.

* în urma bătăliei de la Albești și-a pierdut viața în tabăra revoluționară poetul Petőfi Sandor, publicistul Anton Kurz, iar din tabăra armatei ruse generalul Grigori Iacovlevici Scariatin.

* este vorba de primarul Michael Weinrich.

¹² *Sibenbürger Bote*. Hermannstadt, am 6. August 1852, p.613.

recepție în cinstea împăratului în așa numita casă Orendi* aflată în piața orașului, unde la acea vreme era hanul orașului. Imediat după eveniment tavanul sălii s-a prăbușit și astfel: „... *corpul cetățenesc săsesc loial al orașului și de această dată s-a aflat sub o stea norocoasă*.¹³

Observăm că în decursul secolelor XVIII-XIX, deși au fost mai multe vizite imperiale în Transilvania urbea de pe Târnava Mare a fost ocolită de suverani Habsburgi. Acest lucru atestă faptul, că după marele incendiu din 1676 și epidemia de ciumă din 1709 orașul nostru suferă atât din punct de vedere demografic cât și economic, dintr-un oraș exponențial în evul mediu transilvan devenind un orășel de provincie.

Dacă vizita lui Josif al II-lea a fost uitată, cea din 1852 a urmașului său Franz Josef a rămas prezentă în memoria colectivă prin episodul prăbușirii tavanului sălii de recepție și mai ales prin punerea pietrei de temelie a monumentului dedicat generalului rus Scariatin.

Prezența suveranului în mijlocul supușilor a avut darul de a contribui la perpetuarea *mitului bunului împărat* și a formei statale austriece. Cu toate acestea dezvoltarea ideilor naționale la popoarele din imperiu și numeroasele probleme, cu care se va confrunta monarhia dunăreană după dualism vor duce la dispariția sa în toamna anului 1918 și la crearea statelor naționale în Europa Centrală.

• În 1874 pe acest loc s-a construit Casa orașului, unde azi se găsește Biblioteca municipală și Sala „Mihai Eminescu”.

13 Richard Schuller, *Alt-Schäßburg*. Buchdruckerei W. Krafft, Schäßburg, 1906, p. 27.

Imperial visits to Sighisoara (summary)

The article presents the visits undertaken by the emperors of Austria to Sighisoara, in the nineteenth and twentieth centuries. Their role was to achieve solidarity between subjects and their monarch, in order to create cohesion of the state.

Although they undertook several visits to Transylvania, only two emperors came to Sighișoara: Joseph II in 1773 and Franz Joseph in 1852, to put the foundation stone of the monument dedicated to the Russian general Scariatin, who died after the Battle of Albesti in July 31, 1849.

Monumentul Scariatin în a doua jumătate a secolului al XIX-lea